

СОВЕТ
СИЗИНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
АРСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
ул.Школьная, д. 1, с.Смак-Корса,
Арский муниципальный район, 422025

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АРЧА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
СЕЖЕ
АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
СОВЕТЫ
Мәктәп урамы, 1 йорт, Курса Почмак авылы,
Арча муниципаль районы, 422025

Тел. (84366)53-2-36, факс (84366)53-2-36. E-mail: Smk.Ars@tatar.ru

**Сеже авыл жирлеге Советы
КАРАРЫ**

«8» май 2018 ел

№ 60

Сеже авыл жирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында

«Сеже авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын гамәлдәге законнарга туры китерү максатларында, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясы нигезендә Сеже авыл жирлеге Советы карар бирде:

Арча муниципаль районы Сеже авыл жирлеге Советының 2014 елның 27 октябрендәге 66 номерлы карары (30.06.2015 елдагы 91 номерлы үзгәрешләр белән) белән расланган уставына Арча муниципаль районы Сеже авыл жирлеге Уставына үзгәрешләр керту турында. 26.10.2015 ел № 7, 01.11.2016 ел, №29, 11.05.2017 ел №38) түбәндәге үзгәрешләр кертергә:

1) 5 ст. 1өлешен түбәндәгечә бәян итәргә:

«1. Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, жирлек бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) жирлектәге салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) жирлекнең муниципаль милкендәге мәлкәтне биләү, андан файдалану һәм аның белән эш итү;

4) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә янғын куркынычсызлыгының беренчел چараларын тәэмин итү;

5) жирлек халкын әлемтә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

6) жирлектә яшәүчеләрнең ялын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

7) жирлек территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, жирлекнең рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт چараларын үткәрүне оештыру;

8) жирлекнең архив фондларын булдыру;

9) жирлек территориясен төзекләндерү қагыйдәләрен раслау, аларның үтәлешен тикшереп тору, күрсәтелгән қагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру;

10) адрес объектларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юк итү, урам-юл чөлтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның

жирле әһәмияттәге жирле юлларыннан тыш) исемнәр бирү, жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, юк итү, мәгълүматны дәүләт адреслар реестрында урнаштыру;

11) авыл хужалығы житештерүен үстерүдә ярдәм итү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

12) жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү чарапарын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

13) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә халық дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыру;

14) каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортировкалау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

15) ритуаль хәзмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

16) жирлек чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә халыкны су белән тәэммин итүне, су чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэммин итүне оештыру;

17) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларында юл эшчәнлеге;

18) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) низагларны профилактикалауга юнәлдерелгән чарапарны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

19) жирлек халкының массакүләм ял итү өчен шартлар тудыру һәм халык күпләп ял итә торган урыннары жиһазландыруны оештыру, шул исәптән гражданнарың гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына ирекле утеп көрүен тәэммин итү.»

2) 6 статьяның 1 өлешен түбәндәгө редакциядә бәян итәргә:

«6 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлекләрнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә хокуклары

1. Жирлек жирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:

1) жирлек музейларын төзү;

2) жирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;

4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсесенә ярдәм күрсәту һәм жирлек территориясендә милләтара мәнәсәбәтләр өлкәсендәгә чарапарны гамәлгә ашыру;

6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чарапарын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашу;

7) муниципаль янгын сагы булдыру;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

9) кеше хокукларын тәэммин итүгә жәмәгать контролен гамәлгә ашыручи һәм мәжбүри totu урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүче ижтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәту;

10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәгэ 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия ижтимагый берләшмәләре оешмалары тарафыннан төzelгән оешмаларга ярдәм күрсәту; 11) торак законнары нигезендә муниципаль торак фондыннан социаль файдаланудагы

торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарга торак урыннары бири;

12) жирлек территориясендә яшәүче сукбай хайваннарны тоту һәм тоту чарапарын гамәлгә ашыру;

13) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чарапарны гамәлгә ашыру; 14) инвалидлар, сәламәтлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм күрсәту.»

3) 11 статьяның 7 абзацын түбәндәгә редакциядә бәян итәргә:

7) гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар;»

4) 17.1 ст. өстәргә:

«Статья 17.1. Авыл торак пункты старостасы

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне авыл торак пунктында хәл иткәндә жирле үзидарә органнарының һәм авыл торак пунктында яшәүчеләрнең үзара хезмәттәшлекен оештыру өчен жирлектә урнашкан авыл торак пункттарында торак пункт старостасы билгеләнергә мөмкин.

2. Авыл торак пункты старостасы әлеге авыл торак пункты территориясендә яшәүче һәм актив сайлау хокукуна ия затлар арасыннан авыл торак пункты гражданнары жыенең тәкъдим итү буенча аның составына әлеге авыл торак пункты керә торган муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан билгеләнә.

3. Авыл торак пункты старостасы дәүләт вазыйфасын, дәүләт граждан хезмәтө вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче зат булмый, жирле үзидарә органнары белән хезмәт мөнәсәбәтләрендә һәм алар белән турыдан-туры бәйле башка мөнәсәбәтләрдә була алмый.

4. Авыл торак пункты старостасы итеп түбәндәгә затлар билгеләнә алмый:

1) дәүләт вазыйфасын, дәүләт граждан хезмәтө вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче;

2) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтsez яисә хокуктан файдалану сәләтө чикләнгән дип танылган;

3) юкка чыгарылмаган яисә алышмаган хәкем ителүе булган.

5. Авыл торак пункты старостасы вәкаләтләре вакыты биш ел.

Авыл старостасы вәкаләтләре әлеге авыл торак пункты көргөн муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы каары буенча, авыл торак пункты гражданнары жыене тәкъдиме буенча, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131 - ФЗ номерлы Федераль законның 40 статьясындагы 10 өлешенең 1-7 пунктларында билгеләнгән очракларда вакытыннан алда туктатыла.

Авыл старостасы:

1) авыл торак пунктында жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү мәсьәләләре буенча жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр һәм башка оешмалар белән хезмәттәшлек итә;

2) халык белән, шул исәптән гражданнар жыеннарында, жыелышларында, конференцияләрендә катнашу юлы белән хезмәттәшлек итә, мондый чарапар нәтижәләре буенча жирле үзидарә органнары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектлары рәвешендә рәсмиләштерелгән мөрәҗәгатьләрне һәм тәкъдимнәрне, шул исәптән рәсмиләштерелгән мөрәҗәгатьләрне һәм тәкъдимнәрне жибәрә;

3) жирле үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча авыл торак пункты халкына мәгълүмат бирә, шулай ук аларны жирле үзидарә органнарыннан алышган башка мәгълүматка житкерүдә ярдәм итә;

4) жирле үзидарә органнарына гавами тыңлаулар һәм иҗтимагый фикер алышулар оештыруда һәм уздыруда, аларның нәтижәләрен авыл торак пунктында халыкка иғълан итүдә ярдәм итә;

5) муниципаль берәмлек уставында һәм (яисә) муниципаль берәмлек вәкиллекле органының норматив хокукий актында Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә каралган башка вәкаләтләрне һәм хокукларны гамәлгә ашыра.

7. Эшчәнлек гарантияләре һәм авыл торак пункты статусының башка мәсьәләләре муниципаль берәмлек уставы һәм (яисә) муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы норматив хокукий акты белән Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә билгеләнә ала.»

5) 20 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«Статья 20. Гавами тыңлаулар, иҗтимагый фикер алышулар

1. Фикер алышу өчен, муниципаль норматив хокукий актлар мәсьәләләре буенча жирле әһәмияттәге авыл халкы катнашында район Советы, район башлыгы тарафыннан гавами тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Гавами тыңлаулар халык, район Советы яки жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Халык яки авыл жирлеге Советы инициативасы белән үткәрелә торган ачык тыңлаулар жирлек Советы, ә жирлек башлыгы инициативасы белән жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Гавми тыңлауларга чыгарылырга тиешле сораулар:

1) жирлек уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр керту турында муниципаль норматив хокукий акт проекты, Уставка үзгәрешләр бары тик уставта беркетелгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм аларны хәл итү буенча вәкаләтләрне Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар белән туры китерү максатларында гына кертелә торган очраклардан тыш;

2) жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) районның социаль-икътисадый үсеше стратегиясе проекты;

4) районны үзгәртеп кору мәсьәләләре.

4. Гавами тыңлаулар үткәрү турындагы карап, законда башкасы каралмаган булса, тиешле орган яисә районның вазыйфаи заты тарафыннан муниципаль норматив хокукий акт проектын карау көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Аларны үткәрү вакытын һәм урынын күрсәтеп гавами тыңлаулар уздыру турындагы карап һәм гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукий акт проекты гавами тыңлаулар уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса.

6. Гавами тыңлаулар үткәрү турындагы карап басылып чыккан көннән алып һәм аларны үткәрү көненә кадәр жирлек башлыгына халык алдында тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язмача тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукий акт проектына карата ачык тыңлауларга чыгарыла торган тәзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр жибәрергә хокуклы. Жирлек башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр гавами тыңлауларда катнашучыларга житкерелә.

7. Әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, гавами тыңлаулар муниципаль норматив хокукий акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Гавами тыңлаулар белгечләрне, эксперктарны, қызықсынган затларны чакыру юлы белән үткәрелә. Гавами тыңлауларда районның теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

8. Гавами тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча жирле үзидарә органнары һәм районның вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, аларның компетенцияләренә муниципаль норматив хокукий акт проектын гавами тыңлауларга чыгару кертелгән.

9. Гавами тыңлауларның нәтижәләре, кабул ителгән каарларның дәлилләнгән нигезләмәсендә көртеп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән дә соңға калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

10. Әлеге статьяның 3 өлешиндә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча гавами тыңлаулар оештыру һәм үткәрү тәртибе жирлек Советы каары белән билгеләнә.

11. Гамәлдәге кануннарда гавами тыңлаулар өчен каалган башка сроклар билгеләнмәгән булса, әлеге статьяда күрсәтелгән сроклар кулланыла.

12. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм тәзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияләрне межалау проектлары, территорияләрне тәзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлеген яки капиталъ тәзелеш объектын шартлы рәвештә рәхсәт ителгән файдалануга рәхсәт бирү турындагы каарлар проектлары, капиталъ тәзелеш объектларын рәхсәт ителгән тәзелешнен, үзгәртеп коруның чик параметрларыннан читкә китүгә рәхсәт бирү турындагы каарлар проектлары буенча, жир кишәрлекләреннән һәм капиталъ тәзелеш объектларыннан файдалануның башка тәренә рәхсәт ителгән бер тәрен үзгәрту мәсьәләләре буенча, жирдән файдалану һәм тәзелеш кагыйдәләренең расланмаган очракта, жәмәгать фикер алышулары яисә гавами тыңлаулар үткәрелә, аларны оештыру һәм үткәрү тәртибе шәһәр тәзелеше эшчәнлеге турындагы закон нигезләмәләрен исәпкә алып, Арча район Советы каары белән билгеләнә.».

6) 23 статья тубәндәге редакциядә бәян итәргә:

«Статья 23. Гражданнар жыены

1. «Россия Федерациясенә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федеरаль законда каалган очракларда гражданнар жыены үткәрелергә мөмкин:

1) әлеге торак пункт территориясен башка жирлек (муниципаль район) территориясенә кертугә китерә торган күрсәтелгән торак пункт составына көргән жирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәрту мәсьәләсе буенча торак пунктта (муниципаль район);

2) жирлек составына көргән торак пунктта, шәһәр эчендәге районда, федераль әһәмияттәге шәһәр эчендәге территориядә, шәһәр округында яисә муниципаль район чикләрендәге авылара территориядә урнашкан торак пунктта әлеге торак пункт территориясенә гражданнарның үзара салым акчаларын керту һәм куллану мәсьәләсе буенча;;

3) авыл торак пункттында иске авыл торак пункты кандидатурасын тәкъдим итү мәсьәләсе буенча, шулай ук иске авыл торак пункттының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мәсьәләсе буенча.

4) авыл торак пункттында гражданнар жыены шулай ук муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каалган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс үткәргәндә конкурс комиссиясе составына кандидатуралар күрсәту максатларында үткәрелергә мөмкин.

2. Әлеге статьяда каалган гражданнарның схемасы анда торак пунктта яисә жирлектә яшәүчеләрнең сайлау хокукуна ия яртысыннан артыгы катнашканда хокуклы. Әгәр гражданнар жыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы аның өчен тавыш бирсә, мондый жыен каары кабул ителгән дип санала."

7) 31 статьяга тубәндәге эчтәлекле 5-8 өлешләр өстәргә:

«5. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары маҳсус билгеләнгән биналарда, бүлмәләрдә, шулай ук йорт эчендәге территорияләрдә уздырыла. Бу очракта аларны үткәрү тормыш-яшәешне тәэммин итү, транспорт яисә социаль инфраструктура, элемәт объектлары эшчәнлеге бозылуга, жәяүлеләр һәм (яисә) транспорт чаралары хәрәкәтенә комачаулар булдыруга йә гражданнарның торак урыннарына яисә транспорт яисә социаль инфраструктура объектларына керүенә китермәскә тиеш.

Мондый очрашулар турында Россия Федерациясе субъектының башкарма хакимияте органнары яки жирле үзидарә органнары хәбәр итү таләп ителми. Шул ук вакытта депутат күрсәтелгән органнарга аларны уздыру датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

6. Жирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен махсус бирелгән урыннарны билгелиләр, шулай ук жирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен бирелә торган биналарның исемлеген һәм аларны бири тәртибен билгелиләр.

7. Депутатның сайлаучылар белән гавами чара рәвешендәге очрашулары жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә үткәрелә.

8. Депутатның жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган гавами чара рәвешендә сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә уздыруга каршылык күрсәту Россия Федерациясе законнары нигезендә административ жаваплылыкка кiterə.

8) 33 статьяның 1 өлешендәге 5 һәм 25 пунктын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«5) муниципаль берәмлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен раслау;»;
«25) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү қагыйдәләрен раслау;».

9) 45 статьяга түбәндәге эчтәлекле 4 өлеш өстәргә:

«4. вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган муниципаль берәмлек башлыгы Россия Федерациясе субъектының (Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы житәкчесе) муниципаль берәмлек башлыгы вазыйфасыннан тәшерү турында йә муниципаль берәмлек башлыгын отставкага чыгару турында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карапы нигезендә әлеге хокукый актка яисә суд тәртибендә карапга шикаять биргән очракта, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы муниципаль берәмлек башлыгын үз составыннан яисә конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан сайлап, суд карапы законлы көченә көргөнче сайлау турында карап кабул итәргә хокуксыз.”;

10) 45 статьяга түбәндәге эчтәлекле 5 п. өстәргә:

«5. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан үз составыннан сайланы торган жирлек башлыгын сайлау вәкаләтләре шул рәвешле туктатылган көннән алып алты айдан да соңға калмычча гамәлгә ашырыла.

Шул ук вакытта муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы вәкаләтләре чоры тәмамланганчы алты айдан кимрәк вакыт калган булса, жирлек башлыгын муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы составыннан сайлау яңа сайланган муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органының беренче утырышында гамәлгә ашырыла.»

11) 49 статьяның 1 өлешендәге 1 пунктын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- Жирлек бюджетын төзи

- жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен эшләүне тәэмин итә;

- жирлек бюджетын үтәүне, жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен үтәүне оештыра;

- жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен үтәү турында хисаплар әзерләүне тәэмин итә;

- стратегик планлаштыру өлкәсендә «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» 2014 елның 28 июнендәге 172-ФЗ номерлы Федераль законда каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

- Жирлекнен икътисады һәм социаль өлкәсе торышын характерлаучы статистик курсәткечләр жыюны оештыра һәм күрсәтелгән дәүләт хакимияте органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә тапшыру;»

12) 71 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«71 статья. Жирле үзидарә органнары арасында тәзелә торган муниципаль норматив хокукий актларны, килешүләрне бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе.

1. Жирлек Советы каарлары, әгәр аларның каары белән башкасы билгеләнмәгән булса, Язучылар Башлыгы имза салган көннән соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Салымнар һәм жыемнар турында жирлек Советының норматив хокукий актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Жирлек Уставын кабул иту яисә әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында каар федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлыгының, жирле үзидарәнен башка вазыйфаи затларының хокукий актлары, әгәр актлар үзләре тарафыннан башкасы билгеләнмәгән булса, аларны имзалаған көннән үз көченә керә.

3. Муниципаль берәмлек гамәлгә куйган оешмаларның хокукий статусын билгели торган кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурыйчларына кагыла торган муниципаль норматив хокукий актлар, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында тәзелә торган килешүләр рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка житкергәннән) үз көченә керә.

4. һәр муниципаль хокукий актта аның реквизитлары: исеме, аңа имза салу датасы (Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукий актлар өчен - шулай ук аны Жирлек Советы кабул иткән дата), теркәү номеры, хокукий актны имзалаған вазыйфаи зат исеме, матбуғат булырга тиеш.

5. Жирлекнен бюджет турындағы каары, аның үтәлеше турындағы хисап, жирле салымнар һәм жыемнар билгеләу турындағы каар, Жирлек Советы Регламенты, Жирлек Советы, Жирлек Башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукий актлар федераль закон белән таратылуы чикләнгән белешмәләр булган муниципаль норматив хокукий актлардан яисә аларның аерым нигезләмәләреннән тыш, аларны имзалаған көннән алыш җиде гасыр эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

6. Муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләу турында, Жирлек Советы депутатын үзгәртү, үзгәртеп кору, Жирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау турында, жирле үзидарә органнары арасында тәзелә торган килешүләрне һәм башка актларны закон нигезендә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) турында шулай ук норматив булмаган хокукий актлар булырга тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) мәжбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукий актлар аларны чыгарган органнар яисә жирле үзидарәнен вазыйфаи затлары каары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) мөмкин.

8. Бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) муниципаль хокукий акт реквизитлары курсәтелә.

Муниципаль хокукий актларны, килешүләрне рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- Жирлекнен жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә куелган басма массакүләм мәгълүмат чараларында йә жирлек территорияндә таратыла торган башка басма массакүләм мәгълүмат чараларында хокукий акт (килешү) текстын бастырып чыгару. Хокукий акт текстын башка басма массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарганда әлеге бастырып чыгаруның рәсми булуы хакында тамга булырга тиеш;

- жирлекнен торак пунктлары территориясендә хокукий акт (килешү) текстын махсус мәгълүмат стендларында урнаштыру. Құрсәтелгөн стендлар һәм аларның урнашу урыннары саны Жирлек Советы тарафыннан раслана һәм Жирлектә яшәүчеләрнен муниципаль хокукий акты тексты белән каршылыксыз танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш;

- хокукий акт (килешү) текстын Татарстан Республикасы хокукий мәгълүматының рәсми порталында <http://pravo.tatarstan.ru> адресы буенча урнаштыру.

- хокукий акт (килешү) яисә хокукий акт проекты текстын Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Порталында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә районның рәсми сайтында урнаштыру.

9. Муниципаль хокукий актны (килешүне) бастырып чыгарганда (халыкка житкергендә) массакүләм мәгълүмат чарасы чыгу датасы йә тиешле актны (килешүне) игълан итү датасы турында белешмәләр курсәтелергә тиеш, алар актны таратып тарата башлау (тарату) датасына яисә аны мәгълүмати стендта урнаштыру датасына туры килергә тиеш.

10. Муниципаль норматив хокукий актлар, шул исәптән жирле референдумда (гражданнар жыенында) кабул ителгән хокукий актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән, Татарстан Республикасының муниципаль норматив хокукий актлары регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы дәүләт хакимиите органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

11. Жирле үзидарә органнары арасында төзелгән муниципаль хокукий актны яисә килешүне рәсми бастырып чыгару аның тулы текстын тиешле муниципаль берәмлектә таратыла торган вакытлы матбугат басмасында беренче бастырып чыгару булып санала.

12. Муниципаль хокукий актларны һәм жирле үзидарә органнары килешүләрне рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) өчен «Интернет» чөлтәре басмасыннан да файдаланырга хокуклы. Муниципаль хокукий актның тулы тексты рәсми чөлтәр басмасында басылып чыккан (урнаштырылган) очракта, басмада аңа карата күләмле график һәм табличный күшымталар басмада китерелмәскә мөмкин.»

13) 87 статьяга тубәндәге эчтәлекле 4 пункт өстәргә:

«4. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий акт белән район уставын яңа редакциядә кую рәхсәт ителми. Бу очракта муниципаль берәмлекнен яңа уставы кабул ителә, ә муниципаль берәмлекнен элек гамәлдә булган уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий актлар муниципаль районның яңа уставы үз көченә көргөн көннән үз көчләрен югалткан дип таныла.».»

14) 87 статья тубәндәге редакциядә бәян итәргә:

«Статья 88. Жирлек Уставының үз көченә көрү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр керту турында карар

1. Жирлек уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр керту турында Жирлек Советы карары, алар кабул ителгәннән соң, Жирлек башлыгы тарафыннан федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органына җибәрелә.

2. Әлеге Уставка үзгәрешләр керту турында Жирлек Советы карары, алар дәүләт теркәвенә алынганнан соң рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш һәм аларны рәсми бастырып чыгарғаннан (халыкка житкергәннән) соң үз көченә көрә.

Жирлек башлыгы муниципаль берәмлек уставын, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий актны муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан көргөн көннән алып жиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) тиеш.

3. Муниципаль берәмлек уставына кертелгән һәм жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр жирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешу (муниципаль берәмлек уставын федераль законнарга туры китерү очракларыннан, шулай ук жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлау вәкаләтләре, вәкаләтләре чоры, тәртибе үзгәрүдән тыш), муниципаль берәмлек уставына күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий актны кабул иткән муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң, ә муниципаль районның вәкиллекле органы формалашкан очракта - муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий акт имзалаған муниципаль берәмлек башлығының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

4. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукий акт белән кертелә, ул тубәндәгечә рәсмиләштерергә мөмкин:

1) муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы каары белән, аның рәисе һәм муниципаль берәмлек башлыгы йә муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы рәисе вәкаләтләрен башкаручы бердәй шәхсән муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзаланган;

2) вәкиллекле орган һәм муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзаланган аерым норматив хокукий акт. Бу очракта әлеге хокукий актта аны кабул итү турында вәкаләтле орган каарының реквизитлары күрсәтелә. Мондый каарага күчеш нигезләмәләрен һәм (яисә) муниципаль берәмлек уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр үз көченә керү турындағы нормаларны керту рәхсәт ителми.»

2. Уставның 5 статьясындагы 1 өлешенең 9 п. һәм 14 п. кагыла торган үзгәрешләр 01.01.2019 белән үз көченә керә дип билгеләргә.

3. Әлеге каарны дәүләт теркәве өчен уставларны теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органына кабул итегендә көннән алыш 15 көн эчендә жибәрергә.

4. Арча муниципаль районның Сеже авыл жирлеге башлығына уставларны теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан "Сеже авыл жирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында" каарны гражданнар күпләп тупланган урыннарда урнаштыру юлы белән халыкка житкерергә һәм Татарстан Республикасының хокукий мәгълүматының рәсми порталында (pravo.tatarstan.ru) урнаштыру юлы белән бастырып чыгарырга көргөн көннән алыш җиде көн эчендә бастырып чыгарырга.

5. Арча муниципаль районның Сеже авыл жирлеге башлығына уставларны теркәү өлкәсендәге вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органына үзгәрешләрне һәм өстәмәләрне рәсми игълан итү чыганагы һәм датасы турында белешмәләр жибәрергә.

Сеже авыл жирлеге башлыгы

Гибадуллина Г.М.

